

KOPERPLETTERS, KNOPENFABRIKANTEN EN STADSVERLICHTERS

De mannen van de goede sier

BUSSUM Vier generaties De Heus produceren vanaf 1795 plaatkoper, koperen knopen, munten en verzorgen stadsverlichting op gas. De vierde generatie De Heus kiest Bussum als woonplaats.

De zoon van Sophie de Heus, Henri G. A. Elink Schuurman, 30 jaar oud, zijn echtgenote Theodora A. R. Cartier van Dissel, 29 jaar en peuter Tom van 2 jaar, verhuizen op 12 januari 1904 van Rotterdam naar Bussum. Eerst naar villa Berbice, Prins Hendriklaan 8, in juli 1906 naar pension Edinoor, Parklaan 2 A en in maart 1918 naar de Nieuwe Hilversumseweg 17. In 1905 wordt zoon Niels en in 1911 dochter Hama geboren. Henri wordt op 10 november 1902 benoemd tot directeur van de N.V. Koperpletterij en Metaalhandel, de voortzetting van H. de Heus en Zoon. Hieronder de voorgeschiedenis.

1e Hendrik de Heus. Hendrik (geb. 1763 Middelburg) richt samen met broer Arent Heringa de Heus in 1795 op 't Droogbak in Amsterdam een fabriek op in IJzerwerken & Scheepsgoed, met als specialiteit koperen knopen. Hendrik koopt in 1803 een woonhuis met twee pakhuizen aan de Schans bij de Leidsepoort en windmolen De Liefde boven op het bastion. Eerst met windkracht en vanaf 1806 met stoomkracht ponst De Heus met drie knechten knopen, van roodkoper voor soldaten, van geelkoper voor officieren en van

zilver voor de onderscheidingen, uit te reiken door koning Lodewijk Napoleon.

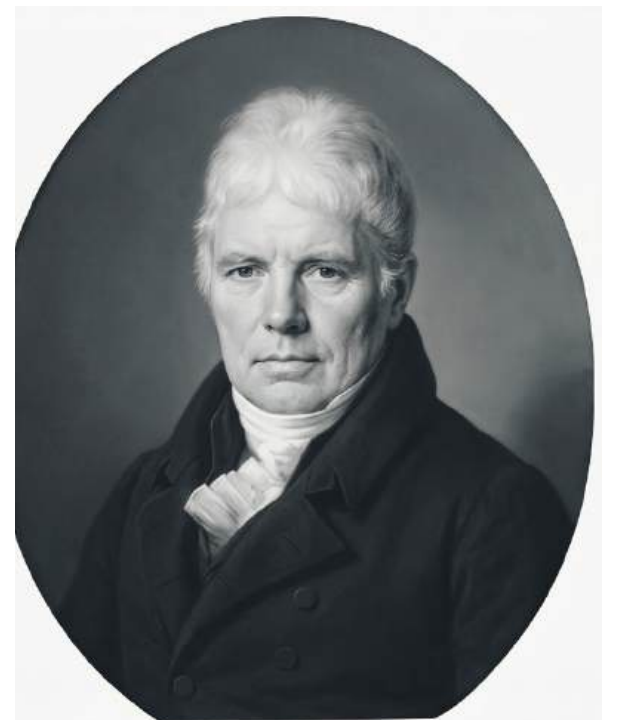
In 1811 walst De Heus met 45 man plaatkoper voor bekleding van de buitenwand van houten zeilschepen tegen paalwormvraat en aankleving van mossels en zeepokken. De Heus produceert ook vergulde en verzilverde artikelen voor het leger: sporen voor paarden, sabelbeslag en versierselen.

Hendrik de Heus raakt vereenzaamd. Zijn eerste vrouw, Johanna van der Hulst, verloor al in Middelburg. Zijn tweede vrouw, Caroline Louise de la Potterie, is in 1803 overleden. Hendrik bezoekt regelmatig de houten Schouwburg op het Leidse Plein. Herfst 1803 treedt daar balletdanseres Polly Cuninghame op. Hendrik raakt ontroerd, zou graag...maar Polly reist al door naar Parijs, Londen, St. Petersburg. Herfst 1805 danst Polly weer in de Schouwburg, ballet Bacchus en Ariadne. In de zaal zit Hendrik, betoverd door de zwevende développés en zuivere pirouettes van Polly. Donderend applaus en een prachtige bloemenkrans voor Polly van Hendrik. In 1807 trouwt de 44-jarige Hendrik met de 22 jarige Polly Cuninghame. Op 31 december 1808 schenkt Polly het leven aan Willem Hendrikus de Heus.

2e Willem Hendrikus de Heus. In 1832 verhuist Koperpletterij De Heus naar het bastion Vredenburg in Utrecht: een smelterij, twee

■ Henri Guillaume Arnaud Schuurman 1873-1939.

■ Hendricus de Heus 1763 - 1836.

smederijen, drie koperpletterijen, o.a. ten dienste van de Utrechtse Munt, voor het slaan van koperen munten voor Oost-Indië. Willem Hendrikus, 27 jaar, trouwt op 29 mei 1835 met Sophia A. de Bruijn, 22 lentes jong. Zij schenkt het leven aan maar liefst tien kinderen: drie zonen en zeven dochters. Oudste zoon is Henri Guillaume Arnaud, geboren in 1837. In 1841 hoort Willem Hendrikus dat Utrecht zijn straatlantaarns niet meer op olie maar op gas wil laten branden. Hij overbiedt concurrent de Amsterdamsche Pijp-Gas-Compagnie en verkrijgt een concessie voor de levering van steenkoolgas voor 20 jaar. Onder de gewelven het Vredenburgbastion bouwt hij gasproductieovens en op Vredenburg komen twee gashouders, genoeg voor 300 gaslantaarns, de stadskantoren en een aantal particulieren via 15 km stalen gaspijpen. Ook in Arnhem en Zaandam verlicht De Heus de straten.

3e Henri Guillaume Arnaud de Heus, geb. 1837, blijft ongehuwd. Zijn vader Willem Hendrik verhuist zijn koperpletterij naar tien leegstaande gebouwen van de voormalige papierfabrieken in Apeldoorn. Hij bouwt er een gasfabriek en woningen voor zijn personeel. Zoon Henri verzorgt de verkoop van koperproducten aan het leger, de marine en de scheepsbouw via Handelshuis De Heus te Rotterdam. In 1843 koopt vader Willem Hendrik het landgoed De Vliet in Apeldoorn, waarop hij villa Sophia's Hoeve laat bouwen, die hij met zijn gezin betreft, inclusief zoon Henri.

4e Henri Guillaume Arnaud Elink Schuurman en de familieleden De Heus
In 1902 komt de familie De Heus bijeen en besluit om de firma die Hendrik de Heus in 1795 startte om te zetten in de N.V. Koperpletterij en Metaalhandel, voor-

heen H. de Heus en Zoon. Op 8 november 1902 laat zij bij notaris Van Vollenhoven te Rotterdam de commanditaire Vennootschap onder Firma omzetten in een Naamloze Vennootschap. De leiding gaat nu over naar twee directieleden en commissarissen die benoemd en ontslagen kunnen worden door de vergadering van aandeelhouders. Een zoon van Henri's zuster Sophie de Heus, Henri Guillaume Arnaud Elink Schuurman, de initiatiefnemer van deze reorganisatie,

wordt benoemd tot directeur. Hij verhuist op 21 januari 1904 met zijn gezin van Rotterdam naar Bussum, waar dit verhaal begon.

Bronnen: Regiogeschiedenis Amsterdam, Utrecht, Apeldoorn, Staatscourant 18.11.1902, Vrouwenlexicon: Cuninghame Mari Polly, Historische kranten vanaf 1790. Foto's bewerkt en ingekleurd door Mark Nap, het Familie Archief

Gerard Hoogendijk

■ Polly Cuninghame.

■ Bedrijvencomplex De Heus op Vredenburg Utrecht.

■ Parklaan 2A, pension van het gezin Elink Schuurman 1906 - 1918.